

Het aanzien van de bosbouw

Rede van de voorzitter, prof. ir. M. M. G. R. Bol, gehouden op de 63ste najaarsbijeenkomst van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging op 23 oktober 1986 te Arnhem

Met verschillende gevoelens, dames en heren, over het aanzien van de bosbouw, de geur van het bos herfst 1986, ben ik naar onze plaats van samenkomst gereden. Het eerste gevoel: een herinnering aan een verhaal van de auteur Bob den Uyl. Den Uyl, dwalende over de Veluwe van Nunspeet naar Arnhem: "Het was er danig mooi met al die goudgele of rode kleuren en die voortdurende trage regen van vallende bladeren".

En het tweede: beheerst door zorg over de identiteit van de bosbouw zoals die extern wordt gezien of niet gezien, en zoals die in negatieve zin wordt beïnvloed door het bericht op de televisie, jongstleden donderdag 16 oktober en daarna, over "fraude" in de bosbouw. Bosbouw in de beklagdenbank? Na RSV, Walrus, woningen en ABP? Ik kom daar op terug.

Dit jaar is ons ontvallen de heer J. S. Postema, voorheen werkzaam bij de afdeling Beheersplannen van het Staatsbosbeheer. Ik stel u voor hem staande te herdenken.

In de *jubileumrede* vorig jaar heb ik erop gezinspeeld dat ons tijdschrift, tegen de achtergrond van financiële aspecten en van reikwijdte, zou moeten worden doorgelicht. Thans kan ik u mededelen, dat bestuur en redactie plannen uitwerken om het tijdschrift te professionaliseren, en om tegelijkertijd een bredere lezerskring te bereiken. Daarbij zijn ook besprekingen gevoerd met andere instellingen met belangen terzake van bosbouw, onderzoek en voorlichting. Vanzelfsprekend zult u wanneer de plannen een duidelijke vorm hebben gekregen, worden geïnformeerd en in de besluitvorming worden betrokken.

De afsluiting van de laatste jubileumactiviteit, de produktie van het bos-kinderboek, is in zicht. Vóór Sinterklaas, op 10 november komt het boek uit, onder de titel "In de ban van de bosvriend". Auteur is Van Ewijk, illustratrice Angela de Vreede.

Ik ben verheugd u, na de succesvolle viering van ons jubileum, ook een succesvolle financiële afsluiting te kunnen melden. In de huishoudelijke vergadering zult u daar nog meer van horen. Het lijkt me gepast om op deze plaats alle instellingen, die ons jubileum gesponsord hebben, nog eens voor hun bijdragen te danken, niet in de laatste plaats de RABO-bank en AMEV.

Uit de *begroting* van het Ministerie van Landbouw en Visserij voor het jaar 1987 blijkt dat in 1987 voor de bosinstandhouding 1,5 miljoen minder is uitgetrokken dan in 1986. In de begroting voor 1987 wordt ervan uitgegaan dat 160.000 ha van de bosbijdrageregeling gebruik zal maken, dat is meer dan in eerdere jaren. Het is verheugend vast te stellen, dat het areaal dat onder de bosbijdrageregeling valt nog steeds groeit. Die groei leidt er echter wel toe, dat voor de uitvoering van onrendabel werk steeds minder geld beschikbaar is. Een slechte zaak uit een oogpunt van bosinstandhouding en werkgelegenheid. De overheid zou met de groei van het areaal dat onder de regeling valt, het bedrag dat voor de uitvoering van de regeling beschikbaar wordt gesteld tenminste in evenredigheid moeten verhogen.

De eisen aan het *model-beheersplan*, om voor de regeling in aanmerking te komen, zullen op korte termijn worden bijgesteld. De veranderingen betreffen met name additionele gegevens over het te voeren lange termijn beleid: na te streven functies, bosontwikkeling en te gebruiken groepen van houtsoorten, zoals naaldhout, zacht loofhout etc. Anderzijds wordt een vereenvoudiging verwacht door koppeling van werkplan en afdelingsregister. Toepassing van dit nieuwe modelbeheersplan wordt per 1 januari 1987 voorzien.

Voor herbepanting – uitgevoerd op terreinen die niet onder de bosbijdrageregeling vallen, is in 1987 een gelijk bedrag als in 1986 namelijk 1,2 miljoen uitgetrokken. Voor bebossing staat in 1987 1,2 miljoen meer op de begroting. De regeling aanleg snelgroeiend (tijdelijk) bos – met steun van het Ministerie van Economische Zaken – belooft thans ca. 300 ha (over een periode van 1,5 jaar). Het betreft hier voornamelijk uitbreiding bij gemeenten en grotere erfbeplantingen.

In het kader van de *bosuitbreiding* zal in 1987 prioriteit worden gelegd bij de randstadgroenstructuur. Voor projecten in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht is door de Minister van Landbouw en Visserij een bedrag van 189,5 miljoen ter beschikking gesteld, voor de periode 1986-1990. Het gaat om recreatiegebieden; daarnaast ook rond 120 ha staatsbos en landschappelijke beplantingen.

Uit de begrotingsstukken blijkt, dat de indiening van

het wetsvoorstel tot wijziging van de *Natuurschoonwet* 1928 – waarop ook door de KNBV herhaaldelijk is aangedrongen – dit parlementaire jaar kan worden tegemoet gezien. Gelet op het grote belang dat aan deze wetswijziging moet worden toegekend, is het te hopen dat de indiening nu echt op korte termijn zal plaatshebben.

Op 16 mei jl. is de regeringsbeslissing *Meerjarenplan Bosbouw* verschenen. In vergelijking met het beleidsvoornemen heeft de regeringsbeslissing *Meerjarenplan Bosbouw* duidelijk aan kwaliteit gewonnen. Het aanzien van de bosbouw wordt ermee verrijkt. Op onderdelen heeft bijstelling plaatsgehad. Zo is de in het beleidsvoornemen opgenomen uitspraak, dat in 11% van het totale bosareaal uiteindelijk geen houtoogst meer zal plaatshebben, vervallen. Nu wordt ervan uitgegaan dat in de bossen met accent natuur beperkte oogst mogelijk zal zijn. Een meer realistische benadering. Voorts is de scherpe scheiding tussen "multifunctionele bossen" en "bossen met accent natuur" minder stringent geworden. Er is een soort glijdende schaal ontstaan waardoor voor individuele beheersopvattingen meer ruimte kan komen.

Het laat zich denken dat onze vereniging met bovengestelde bijstelling, verheugd is. Immers, in onze reactie aan de Minister van Landbouw en Visserij op het beleidsvoornemen, hebben wij voor het beleid op lange termijn (tot 2050) het principe van de multifunctionaliteit van bossen sterk benadrukt.

Evenzeer zijn wij verheugd over het opnemen van een paragraaf onderwijs-onderzoek-voorlichting ten behoeve van de procesbegeleiding in de planperiode tot 2000. Een en ander neemt niet weg dat er ook vraagpunten zijn. Deze hebben o.a. betrekking op de financiële aspecten. Onzerzijds is gesteld dat de marsroute (de planperiode) die gevolgd moet worden om tot het lange termijndoel te geraken, financieel nog onvolgende begaanbaar is.

In het *Meerjarenplan* worden per bosdoeltype de te verwachten financiële resultaten vermeld die op de lange termijn zijn te bereiken. Bij de berekening daarvan, op kas-basis, is de rentefactor buiten beschouwing gelaten. Het effect daarvan is afhankelijk van de lengte van de omloop. Gevolg van een en ander is dat het financiële resultaat van bosdoeltypen met lange omlopen sterk geflatteerd is.

In het *Meerjarenplan* wordt ervan uitgegaan dat met de thans beschikbare middelen de in het plan gestelde lange termijn doelen kunnen worden bereikt. Dit moet sterk worden betwijfeld. Teveel bosbedrijven lijden nog verlies – hoewel de bedrijfsresultaten zich nu wat positiever ontwikkelen als gevolg van toenemende bedrijfsopbrengsten en dalende exploitatiekosten – en zij zullen mede tengevolge daarvan niet in staat zijn de nodige investeringen te doen. Als voor de korte termijn

geen perspectief wordt geboden, zal het beleid op de lange termijn niet slagen.

Het bestuur bezint zich nu op een reactie van onze vereniging, richting Vaste Kamercommissies.

Ik wil nu nader ingaan op een aantal ontwikkelingen onder de titel: "*het aanzien van de bosbouw – de geur van het bos*". Wijkt die geur, herfst 1986: rottend blad en dode stronken, af van die in andere jaren?

Het bestuur van het Bosschap heeft een verordening vastgesteld op grond waarvan het verboden is *dierlijke meststoffen* te gebruiken, te doen of te laten gebruiken op bosgronden en op kapvlakten, waarvoor een verplichting tot herbeplanting bestaat. Deze regeling is op 21 juni 1986 in werking getreden. Het bestuur van het schap heeft deze regeling getroffen om een einde te maken aan het dumpen van dierlijke mest in bossen en op kapvlakten. In het bijzonder in gebieden met een omvangrijke intensieve veehouderij bleken boeren in toenemende mate hun toevlucht te nemen tot lozing van hun mestoverschotten op bosgronden en kapvlakten. Dit is uit bosbouwkundige overwegingen, de kwaliteit van de groeiplaats, zeer nadelig. Het dagelijks bestuur van het Bosschap kan ontheffing verlenen van het verbod als het gebruik van dierlijke meststoffen uit bosbouwkundige overwegingen verantwoord is. De door het Bosschap getroffen regeling heeft een tijdelijk karakter en zal van rechtswege vervallen op het moment waarop krachtens de in voorbereiding zijnde Wet Bodembescherming gestelde regels terzake van het gebruik van dierlijke meststoffen van kracht worden.

Het bestuur van het Bosschap heeft op advies van de werkgroep *zure regen*, die tot taak heeft het adviseren inzake het aantonen en vaststellen van schade aan bossen door zure regen en aan te geven of en zo ja welke mogelijkheden er zijn om deze schade te verhalen, besloten te bevorderen dat op korte termijn een aanvraag wordt gericht tot de minister van VROM. De eigenaar van een landgoed waar zich ernstig aangeaste bossen bevinden, die op korte termijn voor noodvelling in aanmerking komen, zal een aanvraag om een uitkering uit het Fonds indienen. Het Bosschap heeft hem daarbij technische en juridische ondersteuning toegezegd. Het bestuur van het Bosschap is tot deze stap gekomen om te weten te komen of gedupeerde boseigenaren met succes een beroep op het Fonds Luchtverontreiniging kunnen doen.

In de Rijksbegroting 1987 is ten behoeve van de bijdragen in het kader van de mestproblematiek 25 miljoen extra opgenomen. Naar aanleiding van onze voorjaarsbijeenkomst in de Peel wendde de KNBV zich in een schrijven tot de ministers van LV, VROM en tot de kabinetsformateur over de vitaliteitsproblematiek en het in samenhang daarmee te voeren beleid en te treffen maatregelen en overbruggingsmaatregelen. De mi-

nister van LV antwoordde in een schrijven van 26 augustus dat o.a. de specifieke problemen van de bossen in het Brabantse en Limburgse Peel-gebied nader worden onderzocht. De minister zegt toe dat hij "indien nodig zal bevorderen dat, binnen de daarvoor beschikbare mogelijkheden en middelen, zowel voor de korte als de lange termijn oplossingen worden gezocht en gerealiseerd". In de Memorie van Toelichting worden specifieke maatregelen, zoals soortensamenstelling en verbetering van de voedingsstoffenbalans genoemd. De uitkomsten van het aangekondigde onderzoek ziet de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging met grote belangstelling tegemoet.

De geur rond het bos in 1986 neemt tot onaangename intensiteit toe als ik het ga hebben over de wijze waarop *de bosbouw versus de landbouw* wordt geplaatst in een artikel "Boeren verbouwen liever bieten dan bomen" in NRC-Handelsblad van 8 oktober jl. De context van bedoeld artikel noem ik volstrekt afbrekend ten aanzien van de bosbouw. Niemand zegt dat de boer beter bomen dan bieten kan telen, privaat-financieel bezien. De context zou moeten luiden: landbouw in de EG moet in verband met overproductie grond uit productie nemen. Nederland heeft behoefte aan meer bos, dat mede hout kan voortbrengen. Het telen van snelgroeiend bos op een deel van de uit landbouwproductie te nemen gronden is dan een niet onlogische mogelijkheid van bodemgebruik, teelttechnisch niet te ver van de boer verwijderd, biedend enige aanvullende werkgelegenheid en aansluitend bij inschakeling van de boer bij het landschapsbeheer. En, het bevrijdt ons ook nationaal-economisch bezien, van een deel van de aanzienlijke financiële injecties in de landbouw, van een deel van het probleem der mestoverschotten en de kosten daarvan, plus de niet geringe aspecten van vervuiling. Ik heb zojuist vernomen, dat van meerdere zijden op het artikel is of wordt gereageerd.

Bosbouw en werkgelegenheidsgelden. De accountantsdienst van het Ministerie van LV heeft een onderzoek ingesteld naar de uitvoering van de Beschikking Bijdragen Werkgelegenheid in de Bosbouw 1984-1985. Het onderzoek vond plaats op verzoek van de Directeur-Generaal Landelijke gebieden en kwaliteitszorg naar aanleiding van klachten uit het bedrijfsleven omtrent de uitvoering van de beschikking. Aanleiding was mede de bevindingen van de controlerend accountant tijdens de controle van de financiële verantwoording van de directie Staatsbosbeheer.

In totaal zijn 16 projecten met een totaal financieel belang van ruw 4 miljoen gulden onderzocht op administratieve, procedurele en financieel-economische aspecten. De vakgroep Boshuishoudkunde van de

Landbouwuniversiteit Wageningen heeft op verzoek de bosbouwkundige beoordeling en de beoordeling van de begrotingen en bestekken van 7 projecten daarvan uitgevoerd.

Van de 26 miljoen beschikbaar voor subsidie van werkgelegenheidsprojecten in de bosbouw is per 31.12.1985 een bedrag van ruim 25 miljoen aan subsidies toegekend, verdeeld over 113 projecten. Het accountantsrapport vermeldt conclusies van indicatieve aard. O.a. wordt gesteld dat de subsidievoorwaarden van het Ministerie van Sociale Zaken zodanig waren geformuleerd, dat deze niet zonder nadere uitwerking voor de bosbouw (op duidelijke wijze) te toetsen waren en dat het uit bosbouwkundig oogpunt nuttig effect van de regeling ten aanzien van de zeven onderzochte projecten marginaal is gebleken. De beoordeling door de directie Staatsbosbeheer van de projecten en het toezicht op de uitvoering hebben te wensen overgelaten. Voorts wordt gesteld dat er voldoende aanleiding is te onderzoeken of terugvordering van gelden kan worden toegepast.

Tot zover de feiten. Ernstig genoeg en niet weg te cijferen. Iedere professionele bosbouwer zal ondersteunen dat de overheidsgelden beschikbaar gesteld in het kader van de betreffende beschikking een zo hoog mogelijk rendement moeten opleveren voor bosarbeid en bosbouw. Het begrip "*zo hoog mogelijk*" verdient daarbij precisering. Van onderen af geredeneerd: wat is daarbij nog acceptabel. Met grote belangstelling zie ik uit naar de uitkomsten van het verdere onderzoek, met naar men mag aannemen een groter aantal (meer dan 7 op 113) op bosbouwkundig acceptabele normen te toetsen projecten. Dan zal duidelijk worden op welk niveau van schandalen – van redelijk gebruik, verkeerd gebruik, tot misbruik van subsidies – een aantal ad hoc bosbouwprojecten, uitgevoerd in het kader van de Beschikking Bijdragen Werkgelegenheid 1984-1985, moet worden ingepast.

Uit het gebeurde zou ik in ieder geval willen concluderen, dat bosbouw met zijn langjarige groei- en productieprocessen het best gebaat is bij financiële regelingen die een *structureel* karakter hebben. Bij *schoksgewijze* voorzieningen, zoals in het onderhavige geval, dient een duidelijke verbinding met de geldende beheersplanning te worden gelegd. Het aanzien van de bosbouw is daarmee gebaat. Het nieuwe door SBB opgestelde model-beheersplan wekt, in dit opzicht, verwachtingen. Mijn opmerking over de aard der financiering is intussen meer dan een constatering achteraf. Ik wil er aan herinneren dat ik, op het moment dat de Beschikking voor 1984 en 1985 bekend werd, er in mijn rede tijdens de najaarsbijeenkomst 1983 en ook later, op heb gewezen het te betreuren, dat met het komen van een ad-hoc regeling, maatregelen met een meer

structureel karakter – de E-regeling en vervolgens de opeenvolgende werkverruimende maatregelen – voor de bosbouw werden afgesloten.

Onderwijs. Aan de Landbouwuniversiteit in Wageningen gaan dit jaar drie nieuwe internationale tweejarige opleidingen tot Master of Science (vergelijkbaar met de Wageningse ingenieursopleiding) van start, waaronder een opleiding "tropical forestry". De opleiding is bedoeld voor bosbouwers uit ontwikkelingslanden, met een hogere bosbouwopleiding.

Velp wordt blijkens uitspraak van de minister van LV de vestigingsplaats van de nieuwe HAS-Midden Oost Nederland, een bundeling van vier huidige instellingen (Boskoop, Deventer, Velp, Stova-Wageningen), met zo'n 2500 studenten. De minister komt – na een lange weg – tot zijn keus op grond van financiële en onderwijskundige argumenten: één hogeschool, de royale mogelijkheden van de regio Arnhem voor sectorale en intersectorale samenwerking, inclusief de liggingen t.o.v. van Wageningen. Een Kamermeerderheid pleit voor vestiging in Wageningen met bilocatie Deventer. De uiteindelijke beslissing is op 5 november te verwachten, in een regeringsbeslissing aangaande concentratie van het hoger onderwijs voor het gehele land.

Ook voor het middelbare en lagere technische onderwijs zijn plannen tot concentraties: Agrarische Onderwijs Centra. Ik hoop dat de daarbij betrokken MBCS in Velp, de Technische School in Apeldoorn en de Praktijkschool Arnhem er in zullen slagen als sectorale bosbouwonderwijs-eenheid herkenbaar te blijven, hun identiteit te kunnen handhaven.

De ons allen bekende Praktijkschool voor Bosbouw en Cultuurtechniek nam op 3 september een met de voormalige gebouwen van de Heidemaatschappij uitgebreide behuizing aan de Koningsweg te Arnhem in gebruik. De school gaat nu, na toevoeging van een praktijkschool voor stedelijk groen, voort onder de naam Centrale Praktijkschool voor de Groenvoorziening, ofwel Praktijkschool Arnhem.

Onderzoek. Recent verscheen "information series 1" van "Tropenbos". Het Tropenbos-onderzoekprogramma beoogt tropisch regenbos te behouden en te ontwikkelen. Het programma wordt o.a. door vier Nederlandse ministeries gesteund met 10 miljoen gulden voor een periode van vier jaren (1986-1989). Het programma concentreert zich eerst op zes locaties in Brazilië, Colombia, Ivoorkust, Gabon, Oost-Kalimantan en Sumatra.

IUFRO, de internationale unie van bosbouwonderzoekinstellingen, hield zijn 18e wereldbosbouw congres met ca. 1750 deelnemers in september 1986 in Ljubljana, Joegoslavië. Naast de onderzoeksprojecten, die zijn gebundeld in zes divisies, wil IUFRO zich

voorts concentreren op drie speciale programma's, die betrekking hebben met de achteruitgang van bos: ontbossing en verontreiniging.

De Europese Gemeenschap heeft een tweede bos- en houtonderzoekprogramma opgesteld. De totale hiervoor beschikbare financiering door de EG belooft 25 miljoen gulden. Nederland heeft een aantal projecten ingediend.

De structurering van automatiseringssystemen voor toepassing in de Nederlandse bosbouw gaat verder. Staatsbosbeheer heeft een speciale coördinator voor verdere ontwikkeling aangewezen. Realisering geschiedt in samenwerking met "De Dorschkamp", het Bosschap en het bedrijfsleven. Het is verheugend te constateren dat de bosbouw alsnog op het belangrijke hulpmiddel van de automatisering inhaakt. Belangrijk om te komen tot verbeterde bedrijfsvoering in het algemeen, en een aantal toepassingen bijvoorbeeld in de richting van beheersinformatie-systemen en contractinformatie terzake van plantsoenvoorziening en houtafzet. In de Nederlandse bossituatie, met grote fragmentatie naar eigendom en boseenheid, is samenwerking en afstemming bij die automatisering een noodzakelijk uitgangspunt.

Naast voorgestelde mogelijkheden tot privatisering van het Staatsbosbeheer, waarover het Kabinet ten spoedigste een beslissing zal nemen, en waar overigens nieuwe reorganisatievraagstukken welhaast onvermijdelijk mee samenhangen – wanneer komt er wat dat betreft "rust" in een organisatie als SBB, wanneer kan men zich voor 100% op de eigenlijke taken concentreren – naast privatisering is ook de verzelfstandiging van bosbouwkundig onderzoek in discussie. Ten principale worden daarover binnenkort beslissingen verwacht.

Ik spreek de hoop uit, dat diegenen die voor besluitvorming verantwoordelijkheid dragen, inzien dat het bosbouwkundig onderzoek, tegen de achtergrond van de complexiteit en samenhang der vraagstukken en in verband met zowel korte als lange termijn aspecten en effecten, een duidelijk herkenbare eenheid dient te zijn, die problemen integraal moet kunnen aanpakken. Het aanzien en de kwaliteit van het bosbouwkundig onderzoek is daarmee gebaat.

Van de uitgave "De beschikbaarheid van hout", van de Stichting Bos en Hout, een rapport opgesteld op verzoek van de minister van EZ, is thans een nieuwe geheel herziene editie verschenen. Daarin zijn recente cijfers over bos en hout in de wereld verwerkt. Bovendien is een aantal onderwerpen toegevoegd, evenals informatie uit meerdere landen, waaronder ontwikkelingslanden.

Voorlichting. Op het gebied van de voorlichting wil ik vermelden de expositie "Bos en Hout", georganiseerd

door de Stichting Bos en Hout, de Stichting Centrum Hout en de Nederlandse papierindustrie. Deze expositie over bosbouw, houtindustrie en papierindustrie is op 1 oktober jl. geopend op de Flevohof.

Tot slot nog enkele opmerkingen over de markt voor inlands rondhout.

Internationaal: Er is een sterk verschillende situatie in de twee hoofdverbruikssectoren van naaldhout: de celstof- en papierindustrie, die veel vraag ondervindt en goede prijzen kan maken aan de ene kant en aan de andere kant de zagerijen, die met een teruggelopen vraag naar gezaagd hout geconfronteerd worden en daarboven nog concurrentie ondervinden bij hun grondstofvoorziening van de celstoffabrieken. In hoeverre deze situatie nog beïnvloed gaat worden door een nogal spectaculaire daling van de koers van de Amerikaanse dollar is nog moeilijk aan te geven.

Regionaal: Het beeld van voorjaar 1986 is nagenoeg ongewijzigd: druk op de prijzen van gezaagd hout als gevolg van overcapaciteit van zagerijen in Centraal Europa, redelijke vraag bij constante prijzen voor slijphout en profielverspanerhout en overmatige bevoorrading van spaanplaatfabrieken, mede als gevolg van vorstschade aan zeedennen in Zuidwest-Frankrijk, waardoor voorjaar 1986 2 miljoen m³ hout ineens vrijkwam.

Nederland: De Nederlandse krantepapierfabriek heeft

zijn prijs voor grovedenneslijphout verhoogd van f 60,- tot f 62,- per stapelmeter met schors franko fabriek. Daarmee is de trend van jarenlange prijsdalingen omgebogen. Tegenover dit op zich positieve feit staat dat een Belgische spaanplaatindustrie in de loop van voorjaar en voorzomer 1986 zijn franko fabrieksprijzen stukje bij beetje heeft verlaagd met in totaal ruim 10%. Gelukkig is de vraag naar palen van allerhande afmetingen zeer levendig gebleven en heeft de sterk vergrote capaciteit van de Nederlandse zagerijen verhinderd dat de prijzen voor rond zaaghout te veel onder druk kwamen te staan.

De eerste belangrijke openbare verkopeningen herfst 1986 door het Staatsbosbeheer leverden prijzen op die voor geveld hout boven het niveau van een jaar eerder lagen en voor staand hout wat lager.

Ter verbetering van de sociale structuur in de bosexploitatie – voorwaarde voor efficiënte houtoogst en kostenbeheersing – zijn gesprekken begonnen tussen Bosschap, Algemene Vereniging Inlands Hout en het Staatsbosbeheer om tot erkenning van bosexploitatiebedrijven te komen.

Dames en heren, dat was mijn overzicht van een voor de bosbouw roerig, tweede halfjaar 1986. Intussen zijn de eerste, individuele bomen door vroege herfststormen bereids gevallen. Hopelijk blijft het daarbij.

Ik verklaar hiermee de najaarsbijeenkomst 1986 voor geopend.